

Recenzija rukopisa *Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje

1. Podatci o recenziranoj publikaciji

Autori: dr. sc. Željko Jozić, dr. sc. Goranka Blagus Bartolec, dr. sc. Lana Hudeček, dr. sc. Kristian Lewis, dr. sc. Milica Mihaljević, dr. sc. Ermina Ramadanović, dr. sc. Matea Birtić, dr. sc. Jurica Budja, dr. sc. Barbara Kovačević, dr. sc. Ivana Matas Ivanković, dr. sc. Alen Milković, dr. sc. Irena Miloš, mr. sc. Tomislav Stojanov, dr. sc. Kristina Štrkalj Despot

2. Ključne primjedbe i njihovo obrazloženje

Dobiveni sam rukopis pomno proučila. Sve sam primjedbe, savjete i napomene autorima dostavila u posebnom dokumentu, a prema potrebi i u međusobnoj raspravi. Zahvaljujem im na prihvaćanju i uvažavanju svih prijedloga.

3. Mišljenje recenzenta

Jedinstven i općeprihvaćen pravopis okončao bi dugo razdoblje pravopisnih previranja. Pravopisom Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje to bi se moglo i postići. Osim toga što donosi velik broj suvremenih primjera, a u svojim rješenjima nasljeđuje hrvatsku pravopisnu tradiciju i praksu, njegova je radna inačica upućena javnosti na prosudbu, s ciljem da se zajedničkim nastojanjima dođe do što boljih i konačnih rješenja. Istaknimo da je to hvalevrijedan i jedini toga tipa pristup u povijesti hrvatskoga pravopisanja. Javnost ga je zainteresirano dočekala i istom mu se zaineresiranošću odazvala.

Strukturno se, kao što je i uobičajeno, ističu dva temeljna dijela: pravopisna pravila ili propisi, kojima se obrađuju pravopisne teme, i pravopisni rječnik, koji donosi popis riječi s kakvim pravopisnim problemom. No, ovaj pravopis uvodi i nekoliko novina. To je

već spomenuti pojmovnik, odnosno tumač naziva koji će korisnicima omogućiti razumijevanje metajezika (primjerice: **bezvučan** pri čijemu izgovoru glasnice ne titraju; **niječnica** čestica kojom se što niječe, poriče).

Savjeti, napomene i objašnjenja kao zasebne jedinice unutar poglavlja i potpoglavlja cjeline naslovljene *Pravopisna pravila* posebno su vrijedan dodatak, a odnose se npr. na pisanje crtice i spojnice uz prezimena; pisanje dviju sastavnica povezanih spojnicom; razlikovanje pridjeva *dobrodošao* i sveze *dobro došao*; pisanje složenica poput *skioprema*, *taksivozač*, *tonfilm*; pisanje prefiksoida *bruto*, *neto* i *tara*; pisanje sveza nastalih dodavanjem dvaju prefiksoida imenici (tipa *audiovideooprema*); davanje prednosti liku *Mađar* u odnosu na lik *Madžar*; iscrpnu obradbu bibliografskih jedinica; rod pokrata; decimalni zarez; pisanje nadnevka; pisanje oznaka međunarodnoga sustava mjernih jedinica na početku rečenice i dr. To konkretno znači da se npr. savjet o rodu pokrata nalazi u potpoglavlju *Pokrate* unutar poglavlja *Kraćenje riječi*. Iako takvi dodatci zapravo ne pripadaju u područje pravopisa, njihovo se unošenje smatra opravdanim i važnim prinosom jer je praksa pokazala da korisnici takve informacije očekuju. Njihova će primjena različitim poveznicama posebice zaživjeti u izdanju na mrežnim stranicama. Autori su u predgovoru iscrpno objasnili kojim su načelima bili vođeni pri donošenju pravila i propisa te u rješavanju spornih slučajeve. Načelo normativne hijerarhije iznjedrilo je preporučenu, dopuštenu i istovrijednu inačicu, što bi trebalo pridonijeti okončanju pravopisnih nesuglasja. Tako je, što se tiče najčešće navođenoga neslaganja u dosadašnjim pravopisima, preporučeno pisati sastavljeno *neću*, ali nije pogrešno ni nesastavljeno pisanje *ne ću*. Preporučena je inačica dakle ona koja temeljem odabranih načela ima normativnu prednost. Ona je i dio pravopisnoga metajezika te propisana za školsku i službenu uporabu. Dopuštena je pak inačica ona koja je prihvaćena zbog tradicije ili čestoće u uporabi, a navodi ju se u napomenama. Istovrijedne su inačice iznimne, a u osnovnom se tekstu donose kao ravnopravne.

Važno je istaknuti da ovaj pravopis uvodi bjelinu kao pravopisni znak, donosi iscrpno navođenje s crticama, novine u pisanju kose crte te crtice i spojnice, suvremenim potvrdama oprimjeruje kraćenja riječi, veliko i malo slovo te sastavljeno i nesastavljeno pisanje. Također donosi pisana slova usklađena sa školskom praksom.

4. Konačna preporuka

Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje pravopis je pomirbe koji u svojim rješenjima slijedi hrvatsku pravopisnu tradiciju i praksu. Temeljen je na stručno odabranim načelima, od kojih se nijedno ne može primijeniti samo za sebe, a svako je rješenje pomno proučeno.

Budući da u svojim rješenjima razlikuje preporučenu, dopuštenu i istovrijednu inačicu, ali s jasnim naglaskom da je za školsku i opću uporabu samo preporučena inačica, prihvatljiv je korisnicima različitih pristupa i interesa – kako onima koji će se držati preporučene inačice, tako i onima ustrajnim da samostalno odlučuju i prosuđuju. Nezanemariv broj inovativnih primjera, javna rasprava i usvajanje konstruktivnih prijedloga dobivenih javnom raspravom čine ovaj pravopis suvremenim i uvelike pridonose njegovoj općeprihvaćenosti. Činjenica da iza njega stoji institucija, a ne autori pojedinačno, svakako ističe ozbiljnost pristupa u donošenju rješenja.

Spomenimo i to da je ovaj pravopis i zbog svoje koncepcije, koja osim uobičajene obradbe pravopisnih pravila te rječnika sadržava i savjete, napomene, objašnjenja i pojmovnik, iznimno vrijedan prinos stručnoj zajednici i najširoj javnosti posebice. Tomu u prilog svakako ide njegova dostupnost na mrežnim stranicama.

Hrvatskoj je javnosti nadasve potreban jedinstven pravopis, a to bi se na temelju iznesenoga ovim pravopisom moglo dobiti, što ističe njegovu važnost i opravdava objavljivanje. Stoga *Hrvatski pravopis* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje svesrdno preporučujem za objavljivanje.

dr. sc. Marijana Horvat, v. r.